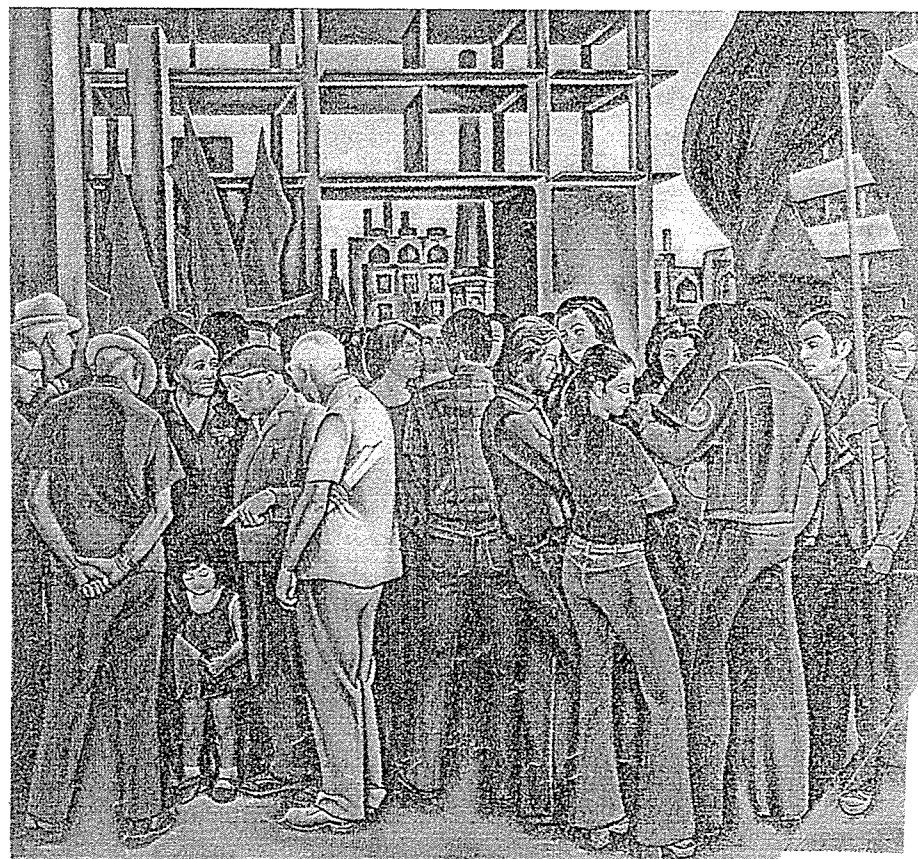

ТӨБҮСНЭГ

ИНЧЭСЭНЭТ
ТОПЛУСУ

№ 1 * 1977

ИСТЕ'ДАДЫН ЈЕТКИН ДӨВРҮ

Бәстәкар Әдилә Һүсејнзадә јарадычылыгы вә инсанлыгы кредосуну белә ифадә едир: «Һәјаты дүзкүн көрмәк, өз ихтисасына чидди јанашмаг, бүтүн өмрүнү халга һәср етмәк, чәмијјәт үчүн чалышмаг. Кәнчләрдә һәјата кениш үрәклә, кениш арзуларла бахмаг һисси јаратмаг. Ән башлычасы; әмин-аманлыгы олсун. Мән садәлијин вурғунујам, инсанларда ағлы, вичданы, әмәксевәрлији гијмәтләндирирәм. Ән чох исә јарадычылыгыла мәшғул олмағы севирирәм».

Бу фикирләрдә, бу сөзләрдә бәстәкар Әдилә Һүсејнзадәнин сәнәтинин өзүлү вар-онун әсәрләри ајдын вә јапышыгылдыр. Һүсејнзадә сәнәти инсанлыгы үчүндүр, бу сәнәт сүлһә чағырыр.

Бәстәкарын јарадычылығы мусиги мәдәнијјәтимизин инкишаф јолуна ујғундур.

Үзејир Һачыбәјовун тәләбәләриндән олан Әдилә Һүсејнзадәнин һачыбәјов сәнәтинин ардычылы кими Азәрбајчан мусигисинин инкишафында хидмәти бөјүкдүр.

Әдилә Һүсејнзадә јарадычылыға башладығы илк күндән Үзејир Һачыбәјовун нәсиһәтләринә әмәл едәрәк халг мусигиси илә профессионал Авропа мусигисинин әлагәсиндән усталыгыла истифадә етмәјә башлады.

Әдилә Һүсејнзадә өз мүәллиминин төвсијәсилә муғама интеллектуал бир бахымдан јанашды, онун өз ганунларына әмәл етди.

Әдилә Һүсејнзадәнин ән чох севдији жанрлардан бири-романсдыр. Онун романсларынын мусигисиндә ахычылыгы үс-

түндүр, охума вә декламасија романсын мусиги дүзүмүнү фәргләндирир. Бүтүн бунлар романсын мусигисинә пешәкарлыгы верир, онун дәјәрини артырыр.

Бәстәкарын романсларындакы речитативлик һадисәләрин ачылмасына, фикир вә һиссләрин өзүнәмәхсус инкишафына көмәк едир. Муғамдакы декламасија халг мусигисинин интонасијасындан ајры олмајыб, ону өз ладына ујғунлашдырыр. Әдилә Һүсејнзадә бундан, нечә дәјәрләр, икитәрәfli истифадә едир: Тәмиз опера речитативлији өзүндә Азәрбајчан мелодијаларынын охунагылығыны вә муғамларын јығчамлығыны бирләндирир, синтезләшдирир.

Башга бир мисал: Үзејир Һачыбәјовун хатирәсинә һәср олунмуш бир китабда Ә. Һүсејнзадә јазыр ки, даһи бәстәкар муғамларын өјрәнилмәсинә бөјүк үстүмлүк верирди, онларын форма бүтөвлүјүндән истифадә етмәји нәсиһәт едирди. Шаир Никар Рәфибәјлинин суал-чаваб формасында јаздығы ше'рини Ә. Һүсејнзадәјә верән Үзејир Һачыбәјов она деди ки, суал һиссәләрини «Секаһ» ладында, чаваблары исә «Секаһ», «Бајаты-Шираз» вә «Раст» ладында бәстәләсин. Илк бахышда бу ладлар бәлкә дә бир-биринин әксидир. Анчаг илк бахышда.

Демәк лазымдыр ки, романс јарадычылығы Ә. Һүсејнзадә үчүн бир лабораторија олду, онун јарадычылығынын гајәсини ифадә етди. Ә. Һүсејнзадә романс ән'әнәсинә садиг галды, жанрын хүсусијјәтләрини горуду. Романс жанрынын реалистик хүсусијјәтләри вә онун адлы-санлы јарадычылары бу жанрын

Ә. Һүсејнзадә.

дәрин драматик кејфијјәтләрини үзә чыхарды. Рус романс мәктәбинин вәтәндашлыгы, актуаллыгы вә сосоиологи дәјәрләри Азәрбајчан романс мәктәбиндә дә тәбии ки, өз әксини тапды. О сырадан Әдилә Һүсејнзадәнин дә романсларында Вәтән, халг, шәхсијјәт мөвзусу илкин олду. Мәһз буна көрә дә бәстәкарын мусигисиндә Азәрбајчан халг маһныларынын фикир, сөз, һисс-һәјәчан үстүмлүкләри ачыг-ајдын һисс олунур.

Ә. Һүсејнзадә романсларындакы лириклик һеч шүбһәсиз «Сәнсиз» вә «Севкили чанан» романсларындан мајаланмышдыр.

Әдилә Һүсејнзадәнин јарадычылығы тәкчә романсларындан ибарәт дејил. Бәстәкар ејни заманда симли кuartет, виолончел үчүн сонатина, хор үчүн әсәрләр бәстәләмишдир. Ә. Һүсејнзадә Бәсти Бағыроваја һәср олунмуш симфоник поеманын мүәллифидир.

Әдилә Һүсејнзадәнин јарадычылығы һәмишә халг һәјаты илә сәсләшир.

Р. МӘММӘДОВА.